

Θέμα: Η συλλογιστική πορεία στην παράγραφο ή σε ολόκληρο το κείμενο ως θέμα εξετάσεων

Φιλόλογοι της διαδικτυακής κοινότητας agathi.pbworks.com

Πρόκειται για ένα ερώτημα που μέχρι πρόσφατα αφορούσε κυρίως τους μαθητές της Γ΄ Τάξης του Λυκείου, αλλά ήδη από τον Μάιο του 2014 και ακόμη περισσότερο από τον Νοέμβριο του 2014 γενικεύτηκε και ως «θέμα» ζητείται από την ΤΘΔΔ τόσο από τους μαθητές της Α΄ Τάξης όσο και από τους μαθητές της Β΄.

Το ζητούμενο αυτό –που συμμετέχει συχνά με 10 μόρια στην αξιολόγηση των μαθητών- είναι ιδιαίτερα ακανθώδες:

Η σχετική θεωρία που περιλαμβάνεται στα εγχειρίδια της Γλώσσας (σε αυτό της Α΄ Λυκείου αλλά ιδίως σε αυτό της Γ΄ Λυκείου) είναι ασαφής και συχνά αντιφατική. Σε κάθε περίπτωση είναι ανεπαρκής.

Το ερώτημα αυτό έχει τεθεί στις Πανελλήνιες Εξετάσεις οκτώ (8) φορές: μία φορά στις Απολυτήριες Εξετάσεις του Ημερησίου Λυκείου του 2002 (σημειωτέον ότι το 2004 ζητήθηκε η αναγνώριση τυπικού συλλογισμού και όχι συλλογιστικής πορείας παραγράφου), έξι φορές στις Επαναληπτικές Απολυτήριες Εξετάσεις των Ημερησίων Λυκείων (2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008) και μία φορά στις Εισαγωγικές Εξετάσεις των Ομογενών το 2005, προκαλώντας σε κάποιες περιπτώσεις (για παράδειγμα στις εξετάσεις του 2002) πλήθος διαφορετικών προσεγγίσεων, ακόμη και από ειδικούς, οι οποίες έχουν αποτυπωθεί στα ΜΜΕ και στο διαδίκτυο.

Η ανίχνευση της συλλογιστικής πορείας παραγράφου και κειμένου αναφέρεται ρητά στην εξεταστέα ύλη της Γλώσσας Γ΄ Λυκείου όλα τα τελευταία χρόνια, αλλά έχει απενεργοποιηθεί η εξέτασή της για ευνόητους λόγους.

Στα ήδη δημοσιευμένα θέματα στην ΤΘΔΔ για την Γλώσσα της Α΄ η άσκηση απαντά 10 φορές και στην τράπεζα της Β΄ 44 φορές, βρίσκοντας ανεπαρκώς προετοιμασμένους τόσο τους μαθητές της Α΄ όσο και της Β΄. Οι μαθητές της Α΄ έχουν μία, σύντομη, επαφή με τη σχετική θεωρία, ενώ οι μαθητές της Β΄ πρέπει να αρκεστούν στις γνώσεις της Α΄ Λυκείου.

Η θεωρία σχετίζεται με ζητήματα της επιστήμης της Λογικής, την οποία οι μαθητές δεν διδάσκονται ούτε αυτοτελώς ούτε ως τμήμα άλλου γνωστικού αντικειμένου.

Η κατανόηση και εμπέδωση αυτής της θεωρίας στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας δεν είναι εφικτή, διότι θα μετέτρεπε το μάθημα σε μάθημα Λογικής ή Φιλοσοφίας.

Υπάρχουν μεγάλες επιφυλάξεις από αρμόδιους επιστήμονες ως προς τον όρο «συλλογιστική πορεία», ιδίως αν αναζητείται σε ολόκληρη παράγραφο ή σε ολόκληρο κείμενο (η σχετική επιχειρηματολογία είναι δύσκολο να μεταφερθεί εδώ). Και πάντως ο εντοπισμός της δυσκολεύει ή και οδηγεί σε διαφορετικές θέσεις ενήλικους επιστήμονες. Πόσο μάλλον άπειρους εφήβους.

Χαρακτηριστικές είναι οι συζητήσεις που γίνονται ανάμεσα στους διδάσκοντες το μάθημα της Γλώσσας. Μία μικρή αναζήτηση στο διαδίκτυο αναδεικνύει το μέγεθος του προβλήματος.

Ενώ όμως εξετάζεται σπάνια, απορροφά ένα μεγάλο μέρος της διδασκαλίας σε βάρος της ουσιαστικής μάθησης και δημιουργεί άγχος σε διδάσκοντες και μαθητές. Εκτιμούμε μάλιστα ότι ούτε συμβάλλει ούτε αποδεικνύει την ουσιαστική κατανόηση ενός κειμένου και των λογικών διεργασιών που αυτό εμπεριέχει.

Για όλους αυτούς τους λόγους θεωρούμε ανεπιτυχή και ατελέσφορη αυτήν την άσκηση με τον τρόπο που εξετάζεται. Η ένταξη εξάλλου ενός συλλογισμού στο σχήμα που προβλέπεται στα σχολικά βιβλία του Λυκείου (παραγωγικός, επαγωγικός, αναλογικός), είναι μια καθαρά μηχανιστική διαδικασία, που δεν παρουσιάζει καθ' εαυτήν ενδιαφέρον.

Προτείνουμε_η κατανόηση της λογικής οργάνωσης ενός κειμένου και η αξιολόγηση της επιχειρηματολογίας του συγγραφέα να ανιχνεύεται:

Με την περίληψη: αυτή καθαυτή η περίληψη είναι μία τέτοια άσκηση.

Με ερωτήσεις κατανόησης που εστιάζουν στην αναζήτηση του συμπεράσματος και του σχετικού αποδεικτικού υλικού.

Στον κριτικό έλεγχο των επιχειρημάτων. Τελικός στόχος οφείλει να είναι η κριτική αντίδραση του μαθητή, η οποία με τα σημερινά θέματα περιθωριοποιείται

Τέλος σε περίπτωση που κρίνεται αναγκαία η εξέταση του μαθητή και στην αναγνώριση των δομικών αξόνων μη αποδεικτικής παραγράφου (πχ παραγράφου περιγραφικής, αφηγηματικής ή εκθετικής οργανωμένης στον άξονα του χώρου ή του χρόνου ή της λογικής με κατευθύνσεις όπως «μερικό – γενικό, σημαντικό – ασήμαντο, υλικό – πνευματικό, ατομικό – συλλογικό» κτο), προτείνουμε να μην ενταχθούν τέτοιες ασκήσεις στα κριτήρια της Τράπεζας, τουλάχιστον μέχρι να αποσαφηνιστεί επισήμως η σχετική θεωρία και να προωθηθεί κατάλληλο διδακτικό υλικό (ασκήσεις, πίνακες) στους διδάσκοντες.

Τα στοιχεία και ο αναλυτικός προβληματισμός που περιληπτικά και σχηματικά καταθέτουμε σε αυτό το κείμενο είναι στη διάθεση κάθε ενδιαφερομένου. Όπως εξάλλου είμαστε ανοιχτοί σε τεκμηριωμένο αντίλογο και σε σαφείς υποδείξεις στις παραπάνω απορίες. Ευνόητο είναι ότι μας είναι πολύτιμη κάθε βιβλιογραφική παραπομπή.

Οι φιλόλογοι

1. Γιούλη Αλεξίου	49. Γιώργος Μύσταξ
2. Γαβριέλλα Ασπράκη	50. Βίκυ Ναούμ
3. Ελένη Αυγέρη	51. Γεωργία Νικολοπούλου
4. Σταυρούλα Βίτσα	52. Αχιλλέας Ντελλής
5. Έλενα Βλαχογιάννη	53. Αθηνά Πανταζή

6. Τριαντάφυλλος Βοκορόκος
7. Λυδία Γαλίτη
8. Αλεξάνδρα Γερακίνη
9. Αγάθη Γεωργιάδου
10. Κορίνα Γεωργιάδου
11. Ελένη Γούλα
12. Αναστασία Γρηγοριάδου
13. Κάλλη Γώγου
14. Ιωάννα Δεκατρή
15. Μαρία Δεμοιράκου
16. Σοφία Δεσποτίδου
17. Μαρία Δημερούκη
18. Τάνια Ζουρνατζή
19. Αναστασία Θύμνιου
20. Κωνσταντίνος Καλαφάτης
21. Στέλλα Καλιώρα
22. Παναγιώτης Καρακολίδης
23. Ελένη Καρακολίδου
24. Κατερίνα Καρακώτσου
25. Ειρήνη Κασσωτάκη
26. Μαρία Κατσάνη
27. Αγγελική Καψάσκη
28. Δημήτρης Κιτσούλης
29. Σωτηρία Κούζιλου
30. Αλεξάνδρα Κυριακουλάκη
31. Καλλιρρόη Κωνσταντοπούλου
32. Άγγελος Λάζαρης
33. Αναστάσιος Λάζος
34. Στάθης Λεουτσάκος
35. Βίκυ Μαγδανοζίδου
36. Άννα Μάμου
37. Ελένη Μαργαρού
38. Πηγή Μήλλα
39. Αντώνης Μιχαηλίδης
40. Πολίνα Μοίρα
41. Ρούλα Μουντάνου
42. Σταυρούλα Μουρκάκου
43. Γιάννα Μπακάλη
44. Ελένη Μπενέκου
45. Μαρία Μπετσάκου
46. Βάλια Μπουγάδη
47. Κατερίνα Μπουκόρου
48. Μαρία Μπουκόρου

54. Χαρίκλεια Πανοπούλου
55. Νεκταρία Παπαγιαννοπούλου
56. Αθανασία Παπαδοπούλου
57. Μαρία Παπαδοπούλου
58. Ρία Παπαμανώλη
59. Λιάνα Περράκη
60. Γιάννης Πασσάς
61. Άννα Πολίτου
62. Πολύβιος Πρόδρομος
63. Γιάννης Ρουμπάκης
64. Βαρβάρα Ρούσσου
65. Ιωάννα Ρωμανού
66. Βασιλική Σακκά
67. Μαρία Σανιδά
68. Γιώργος Σερεμετάκης
69. Σωτηρία Σιαμαντούρα
70. Αφροδίτη Σιάσιου
71. Πόπη Σιγανού
72. Κωνσταντίνα Σιώτου
73. Μαίρη Σκαλιδάκη
74. Αναστασία Σκόρδου
75. Ιωάννα Σπηλιοπούλου
76. Αλίκη Συμεωνάκη
77. Ευαγγελία Σύρμα
78. Δήμητρα Σταθοπούλου
79. Βασιλική Τακτικού
80. Παρασκευή Τιμπλαλέξη
81. Βασιλική Τόλη
82. Νάγια Τρίγκα
83. Παναγιώτης Τσακός
84. Πηνελόπη Τσαλίκουσου
85. Γιάννης Τσιτσεκίδης
86. Ειρήνη Τσουκαλά
87. Παναγιώτης Τσουκαλάς
88. Σοφία Φελλαχίδου
89. Δήμητρα Φιλοπούλου
90. Αλεξάνδρα Φορλίδα
91. Σοφία Χαντζή
92. Νάντια Χαριζοπούλου
93. Κατερίνα Χαρμπή
94. Μυρσίνη Χλιαουτάκη
95. Αρετή Χρήτη
96. Νίκη Χρυσού

Εκ μέρους της διαδικτυακής κοινότητας

Αγάθη Γεωργιάδου

Επ. Σχ. Σύμβουλος ΠΕ02